

העלון מוקדש לעילוי נשמתו הטוהרה והזכה של רבנו, עטרת ראשינו, הגאון, גדול הדור, מרן רבנו

עובדיה יוסף בן גורג'יה, זכר צדיק וקדוש לברכה.

פרשת השבוע: לך לך "ציון במר תבכה. וירושלים תתן קולה" **כניסת השבת: 16:41**

ערש"ק ז' חשוון תשע"ד (11.10.2013) ("נחם ה' את אבלי ציון") **יציאת השבת: 17:48** ר"ת 18:24

הפטרה: "למה תאמר יעקב" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (לפי העיר חיפה)

בני ציון

"ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו"

על הכתוב בפרשתנו, "ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם וילכו", אומר האר"י הקדוש: בפסוק זה נרמז שנשמתו של רבא האמורא היתה טמונה בתוך נעמה העמונית, בתו של לוט. וכפי דבריו הקדושים של האר"י ל" (ליקוטי תורה פרשת לך לך): "ויקחו את לוט ואת רכשו בן אחי אברם", כבר הודעתך איך רבא האמורא נמשך נשמתו משרש נעמה העמונית, בת לוט, וזה סוד רכשו בן אחי, ראשי תיבות רבא. וכאשר הקליפות שבו את לוט, גם את נשמת רבא שבו עמו..."

על-פי דבריו הקדושים של האר"י זצ"ל מיושבת לנו הקושיה על הכתוב: "ויקחו את לוט, ואת רכשו בן אחי אברם": וכי איך אפשר להגיד על הרכוש שהוא בן אחי אברם? הרי היה צריך להיות כתוב: "ויקחו את לוט בן אחי אברם ואת רכשו וילכו". אך לפי דברי האר"י זצ"ל מבוואר לנו שבדקדוק גדול כתבה התורה: "רכשו בן אחי אברם" – כדי לרמוז לנו בראשי תיבות על נשמת רבא, שהיתה טמונה אצל לוט בסדום, ועל-כן הלך אברהם אבינו להצילו.

והנה, שנינו בגמרא, שרבא האמורא דרש (חגיגה טו'): "אל גנת אגוז ירדתי, לראות באבי הנחל" (שה"ש ו'), למה נמשלו דברי תורה לאגוז? לומר לך, מה אגוז – אף-על-פי שמלוכלך בטיט ובצואה – אין מה שבתוכו נמאס, אף תלמיד חכם – אף-על-פי שסרח – אין תורתו נמאסת". וצריכים אנו להבין, מדוע נוקא רבא האמורא דרש ענין זה, על תלמיד חכם שסרח המשול לאגוז, המלוכלך בטיט ובצואה?

אומר על-כך הרה"ג פינחס פרידמן: כאשר לוט בחר להתחבר עם אנשי סדום, שהיו פידוע שטופים בזימה, התלכלך ב"צואתם" (=בתועבותם). ולכן יש לומר, שרבא, שהיה טמון בתוך לוט, היה בבחינת תלמיד חכם המלוכלך בטיט ובצואה, ועל-כן דרש רבא: "אל גנת אגוז ירדתי...מה אגוז – אף על פי שמלוכלך בטיט ובצואה – אין מה שבתוכו נמאס, אף תלמיד חכם – אף על פי שסרח – אין תורתו נמאסת", כדי לרמוז על שרש נשמתו, שהיתה טמונה בלוט.

ויש להוסיף מה שכתב הזוהר הקדוש (פקודי רלג', מתורגם ללשון הקדש): "אל גנת אגוז ירדתי...מה אגוז, יש לו קליפה המסובבת ומכסה על מזח האגוז שהוא בפנים, כך בכל דבר של קדושה, הקדושה היא בפנים, והסטרא אחרא (=היצר הרע) מקיף עליה מבחוץ, והיא בסוד רשע מכתיר (=מקיף) את הצדיק" (חבוק א', ד'), ולכן נמשלה הקדושה לאגוז. מבוואר מדברי הזוהר הקדוש, שהאגוז, המכוסה בקליפה, רומז על הקדושה, המכוסה והמוקפת מבחוץ בסטרא אחרא (=כוחות הטומאה).

והנה, כלל גדול הוא לפני ה' יתברך, "כי לא ידח ממנו נדח". דהינו, הקב"ה, ברחמי הרבים, דואג שכל נשמה ונשמה תגיע לתיקונה.

ולכן אומר הכתוב: "אל גנת אגוז ירדתי" – שהקב"ה יורד "אל גנת אגוז", להוציא יקר מוזלל, להוציא את "האגוז מתוך הקליפה" (=להציל את ניצוצי הקדושה מתוך הקליפות). וכך עשה הקב"ה עם רבא האמורא, שהיה טמון בתוך הקליפות בסדום, והוא יתברך "ירד" להצילו מתוך הסטרא אחרא על-ידי אברהם אבינו.

ענין זה גם מסביר, מדוע טרח כל-כך אברהם אבינו, ואף מסר את נפשו להילחם בארבעת המלכים כדי להציל את לוט. שכן, אברהם ידע שבלוט טמון הניצוץ הקדוש של רבא האמורא, שעתידי לרוש ולחדש חידושים בתורה שבועל-פה. (על פי "אורה של תורה" להרה"ק פינחס פרידמן)

"ויוצא אתו החוצה ויאמר הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אתם ויאמר לו כה יהיה זרעך"

על הכתוב, "ויוצא אתו החוצה...", מפרש רש"י: "הוציאו מחללו של עולם, והגביהו למעלה מן הכוכבים, וזהו

לְשׁוֹן הַבְּטָה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה". כְּלוּמָר, אוֹמֵר רש"י, שֶׁהַקִּב"ה הוֹצִיא אֶת אַבְרָהָם אֲבִינוּ מֵעַל הַחֲלָל וּמֵעַל כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַגְּלִקְסִיּוֹת, וְאָמַר לוֹ: "הִבֵּט נָא הַשְּׁמַיִמָּה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ". שָׁכַן, לְשׁוֹן "הִבֵּט נָא הַשְּׁמַיִמָּה" הוּא לְשׁוֹן הַבְּטָה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה.

וַיֵּשׁ לוֹמֵר שֶׁהִיא קָשָׁה לְרש"י מֵהַ שְׁבָרֶךָ הַקִּב"ה אֶת אַבְרָהָם "הִבֵּט נָא הַשְּׁמַיִמָּה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל לְסַפֵּר אֹתָם וַיֹּאמֶר לוֹ כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ". שֶׁהָרִי, אָדָם הַמִּתְבּוֹנֵן מֵהָאָרֶץ לְשָׁמַיִם יְכוּל לְסַפֹּר כְּמָה אֲלֵפֵי כּוֹכָבִים, וְלֹא יוֹתֵר. וְכִי זוֹהִי הַבְּרָכָה שְׁמִבְרַךְ הַקִּב"ה אֶת אַבְרָהָם, שְׁכַל זִרְעוֹ יִהְיֶה כְּמָה אֲלֵפִים...?

אוּלָּם, מֵאַחַר וְאָמַר לוֹ הַקִּב"ה "הִבֵּט נָא", שִׁזְאֵת כְּאִמּוֹר לְשׁוֹן הַבְּטָה מְלַמְעֵלָה לְמִטָּה, בְּרוּר הוּא לְרש"י שֶׁהַקִּב"ה הִגְבִּיחַ אֶת אַבְרָהָם אֲבִינוּ מֵעַל כָּל הַכּוֹכָבִים וְהַגְּלִקְסִיּוֹת כְּדִי לְהַרְאוֹת לוֹ אֶת כָּל מִיִּלְיָאֲרֵי הַכּוֹכָבִים, וְלוֹמֵר לוֹ ש"כֹּה יִהְיֶה זִרְעֶךָ", שִׁזְאֵת בְּרָכָה מְעוּלָה. (אִם כֵּן, יֵשׁ לוֹמֵר, שֶׁאַבְרָהָם אֲבִינוּ הִיָּה הָאֶסְטְרוֹנֹאוֹט הָעֵבְרִי הָרִאשׁוֹן שֶׁהִיָּה בְּחֲלָל, עוֹד לְפָנַי אֵילָן רְמוֹן ז"ל, שֶׁכִּידּוּעַ הִגִּיעַ לְחֲלָל בְּמַעֲבֹרֵת "קוֹלוֹמְבִיָּה". וּמֵעַנִּין שֶׁהַגְּמִטְרִיָּה שֶׁל "הַחֻצָּה וַיֹּאמֶר הִבֵּט" (=387) הִיא בְּדִיוֹק הַגְּמִטְרִיָּה שֶׁל "אֵילָן רְמוֹן" (=387))

"הִיָּה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם בְּמַחְזָה לֵאמֹר אֵל תִּירָא אַבְרָם אֲנֹכִי מִגֵּן לְךָ" (סִיפּוּר אֲמִיתִי)

מְסוּפָּר עַל יְהוּדֵי, שֶׁהִיָּה חֵיל בְּצָבָא הַרוּסִי, וּבְמַסְגֶּרֶת תַּפְקִידוֹ נִשְׁלַח לְהָרִי אֲפַגְנִיסְטוֹן יַחַד עִם פְּלוּגָה גְדוֹלָה שֶׁל חֵילִים, כְּאִשֶּׁר מְטֹרֵת שְׁלִיחוֹתָם נוֹעֲדָה לְדַכֵּא קוֹן מוֹרְדִים נוֹקְשָׁה הַקִּיָּם שָׁם. לְבַחוּר, לְמִרוֹת הַיּוֹתוֹ יְהוּדִי, לֹא הִיָּה שׁוּם מוֹשֵׁג בְּיַהֲדוּת - לֹא תוֹרָה, לֹא מִצְוֹת, לֹא שַׁבָּת, לֹא תַפְּלִין, כְּלוּם! בּוּר וְעַם הָאָרֶץ, רַחֲמָנָא לִיצְלָן. וּמָה יַעֲשֶׂה כְּזֶה בּוּר וְעַם הָאָרֶץ בְּשַׁעוֹת הַמְּנוּחָה הַמוֹעֲטוֹת שְׁנוֹתָרוּ לוֹ בֵּין הַפְּעִילוּיֹת הַשּׁוֹנוֹת שֶׁהָיוּ מִנֵּת חֲלָקוֹ?

נוֹהַג הִיָּה לְלַכֵּת לְטַיִל בֵּין הַסְּלָעִים וְהַצּוּקִים הַשּׁוֹנִים בְּאִזּוֹר הַרְרֵי זֶה, לְרִאוֹת אֶת יוֹפֵי הַטֶּבַע. וְהִנֵּה, בְּמַהֲלָךְ אֶחָד מְטִיולֵיו גָּלָה אוֹתוֹ חֵיל יְהוּדִי נֹחֵשׂ אַרְסִי גְדוֹל שׁוֹכֵב וּמְקוּפָּל לְהִנְאָתוֹ. מִיַּד הַחֲלִיט לְהַתְיַדָּד עִם הַנְּחֹשׁ, וְלֵאמָצוֹ לַעֲצוּמוֹ, לַעֲת עֵתָה. חֲזַר הַחֵיל לְמַחְנָה, וְלָקַח מִשָּׁם מַעֵט אֲכָל בְּעֵבוֹר הַנְּחֹשׁ, וְהִנִּיחוֹ בְּמַרְחָק מֵהַ מְמוֹנוֹ. הַנְּחֹשׁ רָאָה אֶת הָאֲכָל שֶׁהוֹנַח בְּעֵבוּרוֹ, הַתְּקַדָּם לַעֲבֹרוֹ וְאֲכָל אֶת מִנֵּת הָאֲכָל. לְמַחְרַת הִבִּיא לוֹ הַחֵיל פַּעַם נוֹסֶפֶת מִנֵּת אֲכָל מְכוּבָּדָת, וְכִמְעַשְׂהוּ הָרִאשׁוֹן כְּךָ מַעֲשֶׂהוּ בְּשֵׁנִית. כְּךָ הַמְּשִׁיךְ הַדְּבָר בְּמִשְׁךָ כְּשִׁבוּעִים יָמִים. בֵּינְתַיִם הַסְּפִיק הַחֵיל לְהַתְיַדָּד עִם הַנְּחֹשׁ, וְאִף הִיָּה מְשַׁחֵק עִמּוֹ כָּל יוֹם וְיוֹם. יוֹם אֶחָד הִגִּיעָה הַפְּקוּדָה לַעֲזוֹב אֶת הַהָר הַנוֹכַחִי וְלְהַתְמַקֵּם בְּהָר אַחֵר. אֲרִזּוֹ כָּל הַחֵילִים אֶת מְטִלְטִלֵיהֶם הַמְּעֻטִים, וּבְכֻלָּלִם גַּם הַחֵיל שְׁלָנוּ, אֲבָל מֵאַחַר וְהִיָּה לְאוֹתוֹ חֵיל יְהוּדִי "חֲבֵר מְקוּמִי" שֶׁנִּשְׁאַר, רָאָה הוּא צוֹרֵךְ לְלַכֵּת וְלְהַפְרִד מֵהַנְּחֹשׁ שְׁלוֹ. אֲרִגֵּן לוֹ הַחֵיל מִנֵּת אֲכָל מְכוּבָּדָת, וַיֵּצֵא אֵלָיו לְפָגִישַׁת פְּרִידָה אַחֲרוֹנָה. הַנְּחֹשׁ זָהָה אוֹתוֹ מִרְחוֹק, וְהַחֵיל לְצַהוֹל לְעוֹמְתוֹ, מְכַשְׁפֵּשׁ בְּזַנְבוֹ לְכָאן וּלְכָאן, וְגַם הַחֵיל שְׁלָנוּ "כְּשִׁפְשׁ" לְעוֹמְתוֹ בְּשִׁמְחָה. לְפִתְעַ פְּתֹאוֹם נַעֲמֵד הַנְּחֹשׁ בְּתַנוּעָה חֲדָה וְזִרְיָה כְּנֶגֶד הַחֵיל, כְּמוֹ מְקַל, כְּשִׁפְהַ הַנְּחֹשׁ לְנֶגְדוֹ. הַחֵיל יָדַע אֶת הַמְּשַׁמְעוֹת הַקָּשָׁה שֶׁל הַדְּבָר. אִם הַנְּחֹשׁ עוֹמֵד מוֹל הָאָדָם בְּתַנוּחָה זוֹ שֶׁל הַמְּקַל, אֲסוּר לְאָדָם בְּשׁוּם פְּנִים וְאוֹפֵן לְזוֹז אֲפִילוֹ תַנוּעָה קְלָה, כִּי אִם חֲלִילָה יְזוּז הָאָדָם, הַנְּחֹשׁ עֲלוּל לְהַכִּישׁוֹ נְשִׁיכַת מוֹת! עֵמֵד אוֹתוֹ חֵיל יְהוּדִי מוֹל הַנְּחֹשׁ בְּפִחַד נוֹרָאִי בְּלִי לְנוּעַ, שְׁמָא יְבוּלַע לוֹ, חֵס וְחֲלִילָה. וְכָךְ, שְׁנֵי הַיְדִידִים הַמוֹזְרִים הִלְלוּ עוֹמְדִים זֶה מוֹל זֶה, פְּנִיָּהֶם אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, וּשְׁנִיָּהֶם אֵינָם זְזִים וְאֵינָם נְעִים. בְּעֵבוֹר זְמַן רַב שֶׁנִּמְשַׁךְ כְּנֶצֶחַ, הַתְּקַפֵּל הַנְּחֹשׁ, וְזוֹ וְהִלָּךְ לְדַרְכּוֹ. הַחֵיל, שֶׁלֹּא הֵאֱמִין לְגִס שְׁקָרָה לוֹ, אֵץ בְּמַהֲרָה לְמְקוֹם הַמַּחְנָה. הוּא יָדַע אֶת הַעוֹנֵשׁ הַצְּפוּי לוֹ עַל הָאִיחוּר הָרַב לְמַפְקָד. אוּלָּם, כְּאִשֶּׁר הַתְּקַרֵּב הַחֵיל לַעֲבֹר מְקוֹם הַמַּחְנָה, פָּרַט לְלַכְלוֹךְ רַב שֶׁהַשְּׂאִירוֹ אַחֲרֵיהֶם יוֹשְׁבֵי הַמַּחְנָה, לֹא נוֹתֵר שָׁם כְּלוּם. הַבֵּין הַחֵיל שֶׁהַפְּלוּגָה כְּבֹר יֵצֵאָה לְדַרְכָּה לְהַתְמַקֵּם בְּהָר שְׁכֵנְגָד. מִיַּד הִלָּךְ הוּא בְּעַקְבוֹתֵיהֶם, בְּתַקּוּהַ לְהַשִּׁיגֵם בְּדַרְךָ וְלְהַצְטַרֵּף אֵלֵיהֶם. בְּמַהֲרָה רַבָּה הִלָּךְ לוֹ הַחֵיל בְּנִפְתּוּלֵי הַשְּׁבִילִים שְׁבָהָר...

לְפִתְעַ, כְּשֶׁהוּא הִגִּיעַ לְעַמֵּק, נִגְלָה לְעֵינָיו מַחְזָה מְבַהִיל בְּיוֹתֵר: כָּל חֲבָרְיוֹ הַחֲלִיטִים שְׂרוּעִים עַל הָאָרֶץ, שְׁחוּטִים, מֵתִים. עַד מְהֵרָה הוּא הַבֵּין, שֶׁהַמוֹרְדִים תַּפְּסוּ אֶת כָּל חֲבָרְיוֹ בְּעֵת יְרִידָתָם מִן הַהָר, וְהַרְגוּם מְבִלִי לְהַשְּׂאִיר מֵהֶם אֲפִילוֹ אֶחָד, פָּרַט לְחַיָּיו שֶׁנִּצְלוּ מִמִּיתָה קָשָׁה וְאֲכַזְרִית זוֹ!

הַזְּדַעַזַע אוֹתוֹ חֵיל מִמְרָאָה עֵינָיו, וְיוֹתֵר מִכְּךָ הַזְּדַעַזַע מִצְרוּף הַדְּבָרִים הַמוֹפְלָאִים שֶׁקָרוּ עִמּוֹ בְּיוֹם זֶה! עַד מְהֵרָה הַשְּׁכִיל אוֹתוֹ חֵיל לְהַבִּין, כִּי לֹא הַנְּחֹשׁ מְמִית, וְלֹא הַנְּחֹשׁ מַחְיָה. לֹא הַמוֹרְדִים מְמִיתִים, וְלֹא הַמוֹרְדִים מְחִיִּים. כִּי אִם יָד מְכוֹנֶנֶת מִמְרוֹם הִיָּתָה כָּאן, וְחַיָּיו נִתְּנוּ לוֹ בְּמַתְנָה עַל-יְדֵי הַקִּב"ה, שֶׁשְּׁלַח אֵלָיו נְחֹשׁ לְטוֹבָתוֹ, לְהַצִּילוֹ מְמוֹת.

מַעֲשֶׂה מְדַהִים זֶה כְּאִמּוֹר זַעֲזַע אֶת אוֹתוֹ חֵיל זַעֲזוּעַ עֲמוּק, וְהוּא הַחֲלִיט לְעָרוֹק מֵהַצָּבָא הַרוּסִי לְאַלְתֵּר, מֵאַחַר שֶׁהַבֵּין שֶׁהוּא נֹחֵשׁב כְּמַת מְבַחֲנִנְתָּם, בְּגִלָּל מִיתַת כָּל חֲבָרֵי פְלוּגָתוֹ. כְּעֵת הַחֲלִיט שֶׁעָלוֹ לְעַמּוֹל, לְבָרַר בְּאוֹפֵן יְסוּדִי אֶת מְשַׁמְעוֹת חַיָּיו כִּיְהוּדִי, וְלַחֲיוֹת לְפִי זֶה. וְכָךְ הַחֵיל לַעֲוֹד וְלְהַתְקַדָּם בְּצַעֲדֵי עֵנֶק. הַחֵיל חָתַם אֶת סִיפּוּרוֹ בְּמַלִּים הַלְלוֹ, שֶׁכְּבָר הַסְּפִיק לְלוּמְדוֹ: "אֲנִי מֵאֱמִין בְּאֱמוּנָה שְׁלָמָה, כִּי הַבוֹרָא הוּא הַמְּנַהֵיג לְכָל הַבְּרוּאִים". ("אֲמַת וְיִצִּיב וְנִכּוֹן..."). שַׁבָּת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל! נָא לְשַׁמּוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגִּילְיוֹן!

פְּרִשֶׁת הַשְּׁבוּעַ: לָךְ לָךְ

כְּנִיסַת הַשָּׁבֹת: 16:41

עֲרַשׁ"ק ז' חֶשׂוֹן תִּשְׁע"ד (11.10.2013)

ר"ת 18:24 יציאת השבת: 17:48

הַפְּטָרָה: "לְמָה תֹאמַר יַעֲקֹב" (לקבלת העלון בדוא"ל שלח הודעה ל moshe45@bezeqint.net) (לפי העיר חיפה)

"בְּנֵי צִיּוֹן"

"וּמַלְכֵי צֶדֶק מְלִךְ שְׁלָם הוֹצִיא לְחֵם וַיֵּין..."

בְּפִרְשֶׁתֵנוּ, אָנוּ לְמִדִּים עַל הַפְּגִישָׁה הַנִּפְלְאָה שֶׁהִתְקַיְּמָה בֵּין אַבְרָהָם אָבִינוּ לְבֵין מַלְכֵי צֶדֶק מְלִךְ שְׁלָם. (לְאַחַר הַנִּצְחוֹן הַגָּדוֹל שֶׁנַּחַל אַבְרָהָם אָבִינוּ, בְּמַלְחַמְתּוֹ כְּנֶגֶד אַרְבַּעַת הַמְּלָכִים, כְּשִׁיצָא לְהַצִּיל אֶת לוֹט בֶּן אַחִיו, שֶׁנִּלְקַח בְּשָׁבִי עַל-יָדָם).

וְכֵן מִתְאַרֶת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֶת הַפְּגִישָׁה בֵּין אַבְרָהָם וּבֵין מַלְכֵי צֶדֶק: "וּמַלְכֵי צֶדֶק מְלִךְ שְׁלָם הוֹצִיא לְחֵם וַיֵּין...". וְתִרְגַּם אוֹנְקְלוֹס: "וּמַלְכֵי צֶדֶק מְלָכָא דִּירוּשְׁלָם" (=וּמַלְכֵי צֶדֶק מְלִךְ יְרוּשָׁלַיִם). וְכֵן גַּם פֶּרֶשׁ הַרְמַבְּ"ן (בְּרַאשִׁית י"ד, י"ח): "שְׁלָם הִיא יְרוּשָׁלַיִם". מְבוֹאֵר מִכָּאן, שֶׁמַּלְכֵי צֶדֶק הִיָּה מְלִךְ עַל עִיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁנִּקְרָאָה אִזּוֹ בְּשֵׁם "שְׁלָם".

אִם כֵּן, צְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ נִקְרָאָה יְרוּשָׁלַיִם בְּתַחִילָה בְּשֵׁם "שְׁלָם"?

נִקְדִּים לְהִבִּיא מִדְּרַשׁ נִפְלֵא שֶׁל חו"ל, הַמְּבָאָר שֶׁהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַיִם" הוּא בְּעֵצָם שִׁילּוּב שֶׁל שְׁנֵי שְׁמוֹת: "יְרָאָה" וְ"שְׁלָם". אֶת הַשֵּׁם "יְרָאָה" נִתֵּן אַבְרָהָם אָבִינוּ (בְּפִרְשֶׁת הָעֵקֶידָה), וְאֶת הַשֵּׁם "שְׁלָם" נִתֵּן מַלְכֵי צֶדֶק, שְׁחו"ל אוֹמְרִים שֶׁהוּא שֵׁם, בְּנוֹ שֶׁל נָח. וְכִפִּי שְׁמוּבָא בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (וִירָא נו', י'): "אַבְרָהָם קָרָא אוֹתוֹ (=אֶת הַמָּקוֹם) 'יְרָאָה', שְׁנֵאמַר: 'וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יְרָאָה'. (ו) שֵׁם (בְּנוֹ שֶׁל נָח) קָרָא אוֹתוֹ 'שְׁלָם', שְׁנֵאמַר (בְּרַאשִׁית י"ז): 'וּמַלְכֵי צֶדֶק מְלִךְ שְׁלָם'. אָמַר הַקַּב"ה: אִם קוֹרָא אֲנִי אוֹתוֹ (=אֶת הַמָּקוֹם) 'יְרָאָה', כְּשֵׁם שֶׁקָּרָא אוֹתוֹ אַבְרָהָם – שֵׁם (בְּנוֹ שֶׁל נָח, שֶׁהוּא) אָדָם צְדִיק, מִתְרַעַם (עַל-כֵּן). וְאִם קוֹרָא אֲנִי אוֹתוֹ 'שְׁלָם' – אַבְרָהָם, (שֶׁהוּא) אָדָם צְדִיק מִתְרַעַם (עַל-כֵּן). אֲלָא, הָרִינִי קוֹרָא אוֹתוֹ יְרוּשָׁלַיִם". וּפֶרֶשׁ שֵׁם רַש"י: "יְרוֹ – גַּמְטְרִיָּה יְרָאָה".

מְבוֹאֵר מִכָּאן, שֶׁהַקַּב"ה לֹא רָצָה לְקַרְוֹא לִירוּשָׁלַיִם בְּשֵׁם שֶׁקָּרָא לָהּ אַבְרָהָם ("יְרָאָה"), כְּדִי לֹא לְהַכְעִיס אֶת שֵׁם בֶּן נָח. וּמִצַּד שְׁנֵי, לֹא רָצָה לְקַרְוֹא לִירוּשָׁלַיִם בְּשֵׁם "שְׁלָם", כְּדִי לֹא לְהַכְעִיס אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ. עַל-כֵּן חִבְּר הַקַּב"ה אֶת שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת "יְרָאָה" וְ"שְׁלָם", וְקָרָא לְמָקוֹם "יְרוּשָׁלַיִם".

הַתּוֹסְפוֹת (תַּעֲנִית ד"ה ה'ר) הִבִּיאוּ מִדְרַשׁ זֶה, וְהוֹסִיפוּ עַל-כֵּן: "לְכֹךְ אֵין אָנוּ נוֹתְנִים יְרֵד בִּירוּשָׁלַם, בֵּין לַמ"ד ל-מ"ם, עַל שֵׁם שְׁלָם" (יְרוּשָׁלַיִם). וְהַכּוֹנֵה כָּאן הִיא, שְׂאֲכָן, בַּתּוֹרָה, בְּנִבְיָאִים וּבְכַתּוּבִים לֹא נִמְצְאָה הַמְּלָה "יְרוּשָׁלַיִם" בְּכַתִּיב מְלֵא, עִם הָאוֹת י, אֲלָא כְּתוּב "יְרוּשָׁלַם", לְלֹא הָאוֹת י (מְלַבֵּד חֲמֵשׁ מְקוֹמוֹת שִׁבּוּאָרוּ בְּהַמְשָׁךְ).

לְפִי זֶה, צְרִיכִים אָנוּ לְהִבִּין, מִדּוּעַ בַּתּוֹרָה שֶׁבְּעַל-פִּה, בְּגִמְרָא וּבְמִדְרַשִׁים, וּבְכָל הַתְּפִילוֹת שֶׁאָנוּ מִתְפַּלְלִים אָנוּ אוֹמְרִים "יְרוּשָׁלַיִם", בְּכַתִּיב מְלֵא עִם הָאוֹת י, וְלֹא "יְרוּשָׁלַם"?

אוֹמַר עַל-כֵּן הַר"ק פִּינְחָס פְּרִידְמָן: וּמִצָּאֵתִי בְּסִפֵּר "מְגִלָּה עֲמוּקוֹת" (פֶּרֶשׁת נִשָּׂא ד"ה או עַל עֵינַי), שֶׁבָּאָר עֵינַי זֶה וְכַתֵּב, שֶׁהַקַּב"ה הוֹסִיף אֶת הָאוֹת י מִשְׁמוֹ, מִשֵּׁם הוִי"ה (י.ה.ו.ה) לְמַלְאָה יְרוּשָׁלַיִם. וְכִפִּי דְבָרָיו הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הַ"מְגִלָּה עֲמוּקוֹת": "נִתְּוֹסְפָה (הָאוֹת) י שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא רֵאשׁ (=הָאוֹת הָרֵאוּשׁוּנָה שֶׁל) שֵׁם בֶּן אַרְבָּע (אוֹתִיוֹת, י.ה.ו.ה)".

כְּלוּמַר, מֵאַחַר וְהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַיִם" הוּא מֵאֵת ה' יִתְבָּרַךְ, שֶׁצִּרַף אֶת שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת, "יְרָאָה" וְ"שְׁלָם", עַל-כֵּן הוֹסִיף הַקַּב"ה אֶת הָאוֹת י מִשְׁמוֹ (הָאוֹת הָרֵאוּשׁוּנָה מִשֵּׁם הוִי"ה), לְרְמוֹז שֶׁהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַיִם" נִתֵּן מֵאֵתוֹ יִתְבָּרַךְ.

וְהִנֵּה, רִבְנוּ בַחֲיֵי, בְּפִרְשֶׁת "חֻקֹּת" (בְּמִדְבַר יט', יג'), הִבִּיא פְּרוּשׁ נִפְלֵא אַחַר, וְאָמַר, שֶׁהֵשֵׁם "יְרוּשָׁלַיִם" הוּא לְשׁוֹן יְחִיד. אוֹלָם, הוֹסִיף וְאָמַר, שֶׁבְּחֲמֵשׁ מְקוֹמוֹת בְּלִבָּד בְּתַנ"ךְ כֵּן כְּתוּב הַשֵּׁם "יְרוּשָׁלַיִם" מְלֵא עִם י, שֶׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים. כְּדִי לְרְמוֹז שִׁירוּשָׁלַיִם שֶׁל מְטָה מְכוּנָת כְּנֶגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה. וְזֹאת, כְּפִי שְׁמוּבָא בְּגִמְרָא (תַּעֲנִית ה'): "אָמַר הַקַּב"ה: לֹא אָבוּא בִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעְלָה, עַד שֶׁאָבוּא לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מְטָה... (וְזֶהוּ שְׂכַתּוּב): 'יְרוּשָׁלַיִם הַבְּנוּיָה כְּעִיר שְׂחַבְרָה לָהּ יְחִידוֹ'" (תְּהִלִּים קכ"ב, ג'). דְּהִינּוּ, שֶׁהֵשֵׁם יְרוּשָׁלַיִם, מְלֵא עִם הָאוֹת י, מוֹרָה עַל חִיבוּר שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם

שֶׁל מָטָה עִם יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה ("כְּעִיר שְׁחִבְרָה לָהּ יַחֲדוּ").

נִמְצָאוּ לְמִדֵּים מִכָּאן, שֵׁשׁ שְׁתֵּי יְרוּשָׁלַיִם: אַחַת שֶׁל מַעֲלָה וְאַחַת שֶׁל מָטָה, שֶׁנִּתְחַבְּרוּ יַחֲדוּ. וְעַל-כֵּן מוֹרָה הַשֵּׁם "יְרוּשָׁלַיִם", מְלֵא עִם **י**, שֶׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים – לֹמֵר לְכָל שֵׁשׁ יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה וְגַם שֶׁל מַעֲלָה. אוֹלָם, הָיִיתָ וּבִגְלָל הַחֲרָבָן וְהַגְּלוּת אֵין יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה מְכוֹנֶת כַּנֶּגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, לְכֵן נִחְסְרָה הָאוֹת **י** מִיְרוּשָׁלַיִם, וְהָיָה נִקְרָאת יְרוּשָׁלַם, בְּלִשׁוֹן יַחֲדוּ.

הִנֵּה כִּי כֵן, מְבוֹאֵר מִדְּבָרֵי רַבְּנוּ בְחַיִּי, כִּי אַכֵּן שֵׁם עִיר הַקֹּדֶשׁ הוּא "יְרוּשָׁלַם", בְּלִשׁוֹן יַחֲדוּ. וְאַמֵּת, שֶׁהַשֵּׁם יְרוּשָׁלַיִם הוּא שִׁילּוּב שֶׁל שְׁנֵי הַשְּׁמוֹת "יְרֵאָה" ו"שָׁלַם". אֲלָא, שְׁמֵאֲחֵר וִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה מְכוֹנֶת כַּנֶּגֶד יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, לְכֵן נִתְּוֹסְפָה הָאוֹת **י** לְמַלְּהָ יְרוּשָׁלַם, שֶׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים, כְּדֵי לֹמֵר לָנוּ שֶׁהַכּוֹנֵה הָיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה וְגַם שֶׁל מַעֲלָה. וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף, שְׁמֵטְעָם זֶה אָנוּ מְזַכִּירִים בְּתַפִּילוֹתֵינוּ אֵת הַמַּלְּהָ "יְרוּשָׁלַם", בְּכַתִּיב מְלֵא עִם הָאוֹת **י** ("תִּשְׁכּוֹן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם עִירְךָ כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ"). וְזֹאת, כִּינּוּן שְׁמֵבֻקְשִׁים אָנוּ בְּתַפִּילָה, שֶׁהַקִּב"ה יִגְאַלְנוּ גְּאוּלַּת עוֹלָם, וַיֵּשׁוּב בְּרַחֲמִים גְּדוֹלִים לִירוּשָׁלַיִם שֶׁל מָטָה, יַחַד עִם יְרוּשָׁלַיִם שֶׁל מַעֲלָה, שְׂאֵז יַחֲזוֹר שֵׁם עִיר הַקֹּדֶשׁ לְהִיקְרָא "יְרוּשָׁלַם", מְלֵא עִם **י**, בְּלִשׁוֹן רַבִּים.

"וַיִּתֵּן לּוֹ מַעֲשֵׂר מִלֶּךְ שְׁלֵם הוֹצִיא לְחֵם וַיִּין... וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ אַבְרָם לְאֵל עֲלִיּוֹן קִנְהַ שְׁמַיִם וְאַרְצָ... וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל" (יד', כ')

עַל הַכְּתוּב, "וַיִּתֵּן לוֹ מַעֲשֵׂר מִכָּל", שׁוֹאֲלִים חו"ל בְּמִדְרָשׁ: מִי נָתַן לְמִי מַעֲשֵׂר? הָאֵם מִלְּכִי צֶדֶק נָתַן מַעֲשֵׂר לְאַבְרָהָם? אוֹ הַקִּב"ה? וּכְפִי שְׁמוּבָא בְּמִדְרָשׁ (יְלִקוּט רַאֲוִבְנֵי פ' מְתוּרָגִים): "אָמַר ר' יִצְחָק: מִקְרָא זֶה לֹא יִדְעֵנוּ לְבָאֵר, מִי נָתַן לְמִי (מַעֲשֵׂר)?" וּמְשִׁיבִים שֵׁם חו"ל: הַקִּב"ה הוּא שֶׁנָּתַן לְאַבְרָהָם מַעֲשֵׂר, עַל-יְדֵי שֶׁנִּטַּל אוֹת אַחַת מִתַּחַת כֶּסֶף הַכְּבוֹד, אֵת הָאוֹת **ה**, וְהוֹסִיף אוֹתָהּ לְשֵׁמוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יז', ה'): "לֹא יִקְרָא עוֹד אֵת שְׁמֵךְ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמֵךְ אַבְרָהָם".

וְהִנֵּה, הַפֶּשֶׁט הַמוּבָן הוּא שְׁמֵתִיבַת "כָּל", שֶׁהִיא בְּגַמְטְרִיא חֲמִשִּׁים, נָתַן הַקִּב"ה לְאַבְרָהָם מַעֲשֵׂר, שֶׁהוּא ה' (=5). וְצָרִיךְ לְהַבִּין עֲנִיָּן זֶה. שְׁכּוֹן, מְדוּעַ נָתַן הַקִּב"ה דּוֹקָא מִתִּיבַת "כָּל" נָתַן הַקִּב"ה מַעֲשֵׂר לְאַבְרָהָם? נִרְאֶה לְתַרְץ עֲנִיָּן זֶה עַל-פִּי מָה שֶׁפָּרַשׁ הַרַה"ק הַמַּגִּיד מִמְזִרִיטֵשׁ זִיע"א, אֵת הַשְּׂבָח שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בְּכָל בִּקְרָא בְּתַפִּילַת הַשַּׁחַר: "אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלֶךְ, בְּטָרָם כָּל יְצִיר נִבְרָא, לְעַת נַעֲשֶׂה בְּחַפְצוֹ כָּל". וְאַמֵּר הַמַּגִּיד מִמְזִרִיטֵשׁ, שֶׁהַצַּדִּיק נִקְרָא בְּשֵׁם "כָּל", מִחֲמַת שֶׁהוּא עֵיקַר מִכָּל הַנִּבְרָאִים שְׁבַע עוֹלָם. וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חו"ל (יוֹמָא ל'): אֲפִילוֹ בְּשִׁבִיל צַדִּיק אֶחָד עוֹלָם נִבְרָא, וְכָל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא – אֲלָא בְּשִׁבִילוֹ. וְזֶהוּ שְׁפָתוֹב: "אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מְלֶךְ, בְּטָרָם כָּל יְצִיר נִבְרָא". דְּהִינּוּ, הַקִּב"ה מְלֶךְ לְבָדוּ בְּטָרָם/לְפָנַי שֶׁנִּבְרָא הַצַּדִּיק, הַנִּקְרָא "כָּל". אֲמָנָם "לְעַת נַעֲשֶׂה" – לְאַחַר שֶׁנִּבְרָא הַצַּדִּיק – מַעֲתָה "בְּחַפְצוֹ כָּל" – יְכוֹל עֵתָה הַצַּדִּיק לַעֲשׂוֹת כְּחַפְצוֹ וְכַרְצוֹנוֹ, וּלְבַטֵּל גְּזִירוֹת קְשׁוֹת שֶׁנִּגְזְרוּ עַל בְּנֵי הָאָדָם... לְפִי זֶה מוּבָן עֵתָה מְדוּעַ נִטַּל הַקִּב"ה מַעֲשֵׂר מִתִּיבַת "כָּל". שְׁכּוֹן, אַבְרָהָם אָבִינוּ הָיָה צַדִּיק הַדוֹר, וְנִקְרָא בְּשֵׁם "כָּל"...

"אֵל תִּירָא כִּי עַמְךָ אָנִי... כִּי אֲנִי אֱלֹהֶיךָ אֲמַצִּיתֶךָ אֶף עֲזַרְתֶּיךָ אֶף תִּמְכַתֶּיךָ בְּיַמֵּינְךָ צַדִּיק" (מִתּוֹךְ הַהַפְטָרָה)

לִילָה אֶחָד חֲלַמְתִּי חֲלוֹם: חֲלַמְתִּי שֶׁהִלְכְּתִי לְאוֹרֵךְ הַחוּף עִם הַקִּב"ה, וּבְמִרְחַבֵּי הַשָּׁמַיִם הַבְּזִיקוּ לְנֶגֶד עֵינַי מְאוֹרְעוֹת שׁוֹנִים מְחַיִּי. וְהִנֵּה, כַּנֶּגֶד כָּל מִרְאֶה וּמִרְאֶה שֶׁהַבְּזִיק מוֹלֵי, הַבְּחַנְתִּי בְּשֵׁנַי זֹגוֹת שֶׁל טְבִיעוֹת רִגְלַיִם בְּחוּל – אֶחָד הַשִּׁיף לִי, וְהַשֵּׁנִי שִׁיף לְאַלְהִים. וְהִנֵּה, כְּאֲשֶׁר תְּמוֹנּוֹת חַיִּי הָאֲחֵרוֹנוֹת הַבְּזִיקוּ מוֹל עֵינַי, וּפְנִיתִי לְאַחֹר כְּדֵי לְהַתְּבַוֵּן בְּעַקְבוֹת שְׂבָחוֹל, הַבְּחַנְתִּי, שֶׁפְּעָמִים רַבּוֹת בְּמַהֲלֶךְ חַיִּי נִרְאוּ בְּחוּל רַק זֹג טְבִיעוֹת רִגְלַיִם אֶחָד. לְתַדְהַמְתִּי הָיוּ אֵלֶּה דּוֹקָא הַתְּקוּפוֹת הַקְּשׁוֹת וְהַעֲצוּבוֹת בְּ"סֵרֵט שֶׁל חַיִּי", בּוֹמְנִים שְׁסִבְלַתִּי יִיסוּרִים קָשִׁים וּמְרִים. הַדְּבָר הַצִּיק לִי מְאֹד, וְדַמְעוֹת מְלָאוּ אֵת עֵינַי. מִיָּד פְּנִיתִי אֶל הַקִּב"ה בְּשֵׂאֵלָה: "רִיבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הֲלֹא בְּשִׂרְתָּנִי, שְׁמִיד כְּשֶׁאֲחַלִּיט לְצַעוֹד בְּנִתְיָבְךָ, תִּצְעֵד עִמִּי לְאוֹרֵךְ כָּל הַדְּרֶךְ, וְלֹא תַעֲזוּבֵנִי לְעוֹלָם!

וְהִנֵּה, דּוֹקָא בְּתַקוּפוֹת הַמַּצְעָרוֹת וְהַמְיוֹסְרוֹת בְּיֹתֵר בְּחַיִּי, רוֹאֶה אָנִי בְּחוּל רַק זֹג עַקְבוֹת אֶחָד! מְדוּעַ, אָבִי הַיָּקָר, דּוֹקָא כְּשֶׁהִייתִי זָקוּק לָךְ כָּל-כֵּךְ לֹא הִייתָ לְצִדִּיק?"

"בְּנֵי הַיָּקָר" – עָנָה לִי הַקִּב"ה מִן הַדְּמָמָה – "דַּע לָךְ שֶׁאָנִי תְּמִיד אוֹהֵב אוֹתְךָ, וְלְעוֹלָם לֹא אֲנִטוּשׁ אוֹתְךָ. וְאוֹתָן תְּקוּפוֹת שֶׁל נְסִיוֹן, סִבְל וְצַעַר בְּחַיִּיךָ, כְּשֶׁהַבְּחַנְתָּ בְּחוּל רַק בּוֹזֵג עַקְבוֹת אֶחָד – דַּע לָךְ כִּי הָיוּ אֵלֶּה טְבִיעוֹת רִגְלַיִם שְׁלִי! בְּנֵי הַיָּקָר לִי מְאֹד, בּוֹמְנִים קָשִׁים שֶׁל חַיִּיךָ, נִשְׂאֵתִי אוֹתְךָ עַל כַּפֵּי...". שְׂבַת שְׁלוֹם לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל!